

Pers en voorlichting

Hof van Justitie van de Europese Unie

PERSCOMMUNIQUÉ nr. 26/18

Luxemburg, 6 maart 2018

Arrest in zaak C-284/16
Slowaakse Republiek / Achmea BV

Het arbitragebeding in de tussen Nederland en Slowakije gesloten overeenkomst over de bescherming van investeringen is niet verenigbaar met het Unierecht

Dit beding onttrekt geschillen die betrekking kunnen hebben op de toepassing of uitlegging van Unierecht aan het gerechtelijke controlemechanisme dat daarvoor bestaat

In 1991 hebben het voormalige Tsjechoslowakije en Nederland een overeenkomst inzake de bevordering en wederzijdse bescherming van investeringen¹ gesloten (hierna: „BIT”²). De BIT bepaalt dat geschillen tussen een overeenkomstsluitende staat en een investeerder van de andere overeenkomstsluitende staat in der minne moeten worden geschikt of, zo dat niet mogelijk is, worden voorgelegd aan een scheidsgerecht.

Na het uiteenvallen van Tsjechoslowakije in 1993 is Slowakije in de uit de BIT voortvloeiende rechten en plichten van dat land getreden.

In 2004 heeft Slowakije zijn zorgverzekeringsmarkt opengesteld voor particuliere investeerders. Achmea, een onderneming die deel uitmaakt van een Nederlandse verzekeringsgroep, heeft daarop in Slowakije een dochteronderneming opgericht om particuliere zorgverzekeringen aan te bieden. In 2006 heeft Slowakije de liberalisering van de zorgverzekeringsmarkt echter gedeeltelijk ongedaan gemaakt en met name de uitkering van winsten uit het zorgverzekeringsbedrijf verboden.

In 2008 heeft Achmea op basis van de BIT een arbitrageprocedure ingeleid tegen Slowakije. Zij betoogde dat het bovengenoemde verbod in strijd was met die overeenkomst en dat zij door deze maatregel financiële schade had geleden. In 2012 heeft het scheidsgerecht vastgesteld dat Slowakije de BIT inderdaad had geschonden en dit land veroordeeld tot betaling van een schadevergoeding van ongeveer 22,1 miljoen EUR aan Achmea.

Daarop heeft Slowakije bij de Duitse rechterlijke instanties³ beroep tot vernietiging van de uitspraak van het scheidsgerecht ingesteld. Volgens Slowakije was het arbitragebeding in de BIT in strijd met verschillende bepalingen van het VWEU⁴.

Het Bundesgerichtshof (hoogste federale rechter in burgerlijke en strafzaken, Duitsland), waarbij een hogere voorziening in deze zaak is ingesteld, heeft het Hof van Justitie de vraag voorgelegd of het door Slowakije betwiste arbitragebeding verenigbaar is met het VWEU.

Tsjechië, Estland, Griekenland, Spanje, Italië, Cyprus, Letland, Hongarije, Polen, Roemenië en de Europese Commissie hebben opmerkingen ingediend ter ondersteuning van de argumenten van Slowakije, terwijl Duitsland, Frankrijk, Nederland, Oostenrijk en Finland stellen dat het omstreden beding en meer in het algemeen de soortgelijke bedingen die veelvuldig voorkomen in de 196 BIT's die thans tussen de EU-lidstaten van kracht zijn, geldig zijn.

¹ Overeenkomst inzake de bevordering en wederzijdse bescherming van investeringen tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Tsjechische en Slowaakse Federatieve Republiek.

² Bilateral Investment Treaty (bilateraal investeringsverdrag).

³ Omdat de plaats van arbitrage Frankfurt am Main (Duitsland) was, zijn de Duitse rechterlijke instanties bevoegd om de rechtmatigheid van de scheidsrechterlijke beslissing te toetsen.

⁴ Het betreft de artikelen 18, 267 en 344 VWEU.

In zijn arrest van vandaag stelt het Hof om te beginnen vast dat het conform de BIT ingestelde scheidsgerecht volgens deze overeenkomst met name moet beslissen op grond van, ten eerste, het recht dat geldt in de overeenkomstsluitende staat die bij het onderhavige geschil is betrokken en, ten tweede, elke relevante overeenkomst tussen de overeenkomstsluitende partijen.

Uit de kenmerken van het Unierecht, zoals de autonomie ten opzichte van nationaal en internationaal recht, de voorrang boven nationaal recht alsmede de rechtstreekse werking van een hele reeks voor Unieburgers en lidstaten geldende bepalingen, blijkt dat dit recht enerzijds deel uitmaakt van het recht dat in alle lidstaten van kracht is en anderzijds voortvloeit uit een internationale overeenkomst tussen de lidstaten. Bijgevolg **kan het desbetreffende scheidsgerecht om die beide redenen gehouden zijn tot uitlegging en toepassing van het Unierecht** en in het bijzonder van de bepalingen over de vrijheid van vestiging en het vrij verkeer van kapitaal.

Vervolgens merkt het Hof op dat het scheidsgerecht in kwestie niet dezelfde competentie heeft als de Slowaakse en Nederlandse rechterlijke instanties, aangezien het geen onderdeel vormt van het rechterlijk systeem van Slowakije en Nederland. Hieruit volgt dat **dit scheidsgerecht niet kan worden gekwalificeerd als een rechterlijke instantie „van een der lidstaten”** in de zin van artikel 267 VWEU over de prejudiciële procedure en dus **niet bevoegd is om het Hof een prejudiciële verwijzing voor te leggen.**

Aangaande de vraag of het door het scheidsgerecht gewezen vonnis onderworpen is aan het toezicht van een rechterlijke instantie van een lidstaat die Unierechtelijke vragen over het door haar te berechten geschil aan het Hof kan voorleggen, stelt het Hof vast dat de beslissing van het scheidsgerecht op grond van de BIT onherroepelijk is. Bovendien stelt dit gerecht zijn eigen procedure vast en kiest het met name zelf de plaats van zijn zetel en bijgevolg het recht dat van toepassing is op de rechterlijke toetsing van de geldigheid van het door hem gewezen vonnis.

Over dit laatste punt merkt het Hof op dat **de betrokken nationale rechterlijke instantie een dergelijke rechterlijke toetsing slechts kan uitvoeren voor zover het nationale recht dat toestaat.** In de onderhavige zaak is deze voorwaarde niet geheel vervuld, aangezien het Duitse recht op dit gebied immers slechts in een beperkte toetsing voorziet. In dit verband onderstreept het Hof dat de toetsing van arbitrale vonnissen door rechterlijke instanties van de lidstaten in het kader van een commerciële arbitrageprocedure weliswaar onder bepaalde voorwaarden rechtmatig een beperkt karakter kan hebben⁵, maar dat **deze regel niet van overeenkomstige toepassing is op de arbitrageprocedure in het hoofdgeding.** De eerste soort arbitrage is namelijk gegrond op de autonomie van de betrokken partijen, terwijl de tweede volgt uit een verdrag waarin lidstaten overeenkomen geschillen die betrekking kunnen hebben op de toepassing of uitlegging van het Unierecht te onttrekken aan de bevoegdheid van hun eigen rechterlijke instanties, en dus ook aan het gerechtelijk stelsel van rechtsmiddelen waarin zij volgens het VEU⁶ moeten voorzien op gebieden die onder dat recht vallen.

Het Hof is dan ook van oordeel dat **Slowakije en Nederland door de sluiting van de BIT een mechanisme voor beslechting van geschillen hebben ingesteld dat niet geschikt is om te verzekeren dat deze geschillen zullen worden beslecht door een rechterlijke instantie die onder het gerechtelijk stelsel van de Unie valt, waarbij het benadrukt dat alleen een dergelijke rechterlijke instantie de volle werking van het Unierecht kan waarborgen.**

In die omstandigheden is het Hof van oordeel dat **het arbitragebeding in de BIT afbreuk doet aan de autonomie van het Unierecht en bijgevolg niet verenigbaar daarmee is.**

NOTA BENE: De prejudiciële verwijzing biedt de rechterlijke instanties van de lidstaten de mogelijkheid, in het kader van een bij hen aanhangig geding aan het Hof vragen te stellen over de uitlegging van het recht van de Unie of over de geldigheid van een handeling van de Unie. Het Hof beslecht het nationale geding niet. De nationale rechterlijke instantie dient het geding af te doen overeenkomstig de beslissing van het Hof.

⁵ Arrest van 1 juni 1999, Eco Swiss ([C-126/97](#)) en 26 oktober 2006, Mostaza Claro ([C-168/05](#)).

⁶ Artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU.

Deze beslissing bindt op dezelfde wijze de andere nationale rechterlijke instanties die kennis dienen te nemen van een soortgelijk probleem.

Voor de media bestemd niet-officieel stuk, dat het Hof van Justitie niet bindt.

De [volledige tekst](#) van het arrest is op de dag van de uitspraak te vinden op de website CURIA.

Contactpersoon voor de pers: Stefaan Van der Jeught ☎ (+352) 4303 2170

Beelden van de uitspraak van het arrest zijn beschikbaar via "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106